

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 402

Polityka ekonomiczna

Redaktorzy naukowi
Jerzy Sokołowski
Arkadiusz Żabiński

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redakcja wydawnicza: Agnieszka Flasińska
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Marcin Orszulak
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-534-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Piotr Adamczewski: Informatyczne wspomaganie organizacji sieciowych...	11
Franciszek Adamczuk: Górnoślązki Związek Sześciu Miast (GZSM) – sieciowy produkt regionalny na pograniczu polsko-niemieckim.....	20
Grażyna Adamczyk-Łojewska, Adam Bujarkiewicz: Wieloczynnikowa metoda oceny przekształceń w strukturze przestrzennej gospodarki Polski.....	30
Wioletta Bieńkowska-Gołasa: The ways of acquiring investors by self-government authorities exemplified by the Mazowieckie Voivodeship	40
Małgorzata Bogusz, Marcin Tomaszewski: Wykorzystanie środków pomocowych UE na rozwój przedsiębiorczości w ramach PROW 2007–2013..	50
Magdalena Czulowska, Marcin Żekało: Regionalne zróżnicowanie efektów produkcyjnych i ekonomicznych w wyspecjalizowanych gospodarstwach mlecznych.....	60
Ireneusz Dąbrowski, Zbigniew Staniek: Property rights in the process of privatization of the Polish energy sector.....	70
Monika Fabińska: Klastry w nowej perspektywie programowej 2014–2020	84
Aleksander Grzelak: Procesy reprodukcji majątku a poziom dopłat do działalności operacyjnej i inwestycyjnej w gospodarstwach rolnych prowadzących rachunkowość rolną (FADN).....	95
Ewa Gwardzińska: Zmiany w strukturze rynku usług pośrednictwa celnego w Polsce.....	104
Tomasz Holecki, Karolina Sobczyk, Magdalena Syrkiewicz-Świtała, Michał Wróblewski, Katarzyna Lar: Usługa zdrowotna jako narzędzie budowania przewagi konkurencyjnej	114
Katarzyna Anna Jabłońska: Klastry energetyczne jako narzędzie wspierania rozwoju nowoczesnych systemów elektroenergetycznych.....	123
Ewa Jaska, Agnieszka Werenowska: Wizerunek spółki giełdowej a jej notowania.....	133
Urszula Kobylińska: Innowacje w administracji publicznej w Polsce na poziomie samorządu lokalnego	142
Aleksandra Koźlak: Gospodarcze, społeczne i ekologiczne skutki kongestii transportowej	153
Justyna Kujawska: Analiza porównawcza dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej w polskich województwach.....	165
Renata Lisowska: Współpraca małych i średnich przedsiębiorstw w regionie – stymulatory i bariery.....	175

Piotr Lityński: Degree and features of urban sprawl in selected largest Polish cities	184
Aleksandra Majda: Succession strategy in Polish family businesses – a comparative analysis.....	194
Arkadiusz Malkowski: Koncepcje rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów przygranicznych	210
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Wpływ sankcji rosyjskich na wymianę towarową Polski.....	220
Małgorzata Niklewicz-Pijaczyńska, Małgorzata Wachowska: Stopień komercjalizacji polskich wynalazków. Patenty akademickie a patenty biznesu	231
Karolina Olejniczak: Funkcjonowanie i obszary wsparcia Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy.....	240
Iwona Oleniuch: Rola facylitatorów sieci w rozwoju klastrów	251
Dorota Pasińska: Polski rynek wołowiny po wstąpieniu do Unii Europejskiej	261
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Family policy as a postulate in the Polish presidential election in 2015	273
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innowacyjność przedsiębiorstw w gospodarce rynkowej.....	284
Halina Powęska: Inwestycje w handlu w regionach przygranicznych Polski	297
Marcin Ratajczak: Wdrażanie kluczowych składowych koncepcji CSR w małych i średnich przedsiębiorstwach agrobiznesu z Małopolski.....	307
Ewa Rollnik-Sadowska: Bariery popytu na pracę w wymiarze regionalnym na przykładzie podlaskich producentów bielizny	318
Jarosław Ropęga: Przetrwanie małych firm w Polsce a systemy ostrzegania przed niepowodzeniem	327
Ewa Rosiak: Zmiany na rynku rzepaku po integracji Polski z Unią Europejską	338
Dariusz Eligiusz Staszczak: Zmiany pozycji głównych uczestników handlu międzynarodowego.....	348
Piotr Szajner: Relacje cenowe na polskim rynku mleka po akcesji do Unii Europejskiej	359
Maciej Szczepkowski: Strefy wolnego handlu w Rumunii na tle rozwiązań światowych	368
Karolina Szymaniec-Mlicka: Wykorzystanie podejścia zasobowego do poprawy funkcjonowania organizacji publicznych	378
Agnieszka Zalewska-Bochenko: Białostocka Karta Miejska jako przykład innowacyjnego narzędzia zarządzania komunikacją miejską na terenie Białostockiego Obszaru Metropolitalnego	387
Anna Zielińska-Chmielewska, Tomasz Strózik: Ocena klasyfikacji pozycyjnej przedsiębiorstw przetwórstwa mięsnego według stanu ich kondycji finansowej w ujęciu dynamicznym.....	397
Arkadiusz Żabiński: Realizacja funkcji stymulacyjnej w uldze na zakup nowych technologii.....	409

Summaries

Piotr Adamczewski: Computer-aid in network organizations	11
Franciszek Adamczuk: The Upper Sorbian Six-City League – regional network product on the Polish-German borderland	20
Grażyna Adamczyk-Łojewska, Adam Bujarkiewicz: Multifactorial assessment method of transformation in the spatial structure of Polish economy	30
Wioletta Bieńkowska-Gołasa: Sposoby pozyskiwania inwestorów przez władze samorządowe na przykładzie województwa mazowieckiego	40
Małgorzata Bogusz, Marcin Tomaszewski: The use of the European Union aid funds for the development of entrepreneurship in the frame of Rural Development Program in 2007–2013	50
Magdalena Czulowska, Marcin Żekalo: Regional diversity of production and economic effects in specialised dairy farms	60
Ireneusz Dąbrowski, Zbigniew Staniek: Prawa własności w procesie prywatyzacji polskiego sektora energetycznego	70
Monika Fabińska: Clusters in the new programming perspective 2014–2020	84
Aleksander Grzelak: The processes of reproduction of assets vs. the level of operating and investing subsidies in agricultural holdings conducting agricultural accountancy (FADN)	95
Ewa Gwardzińska: Changes in the structure of customs brokerage services market in Poland	104
Tomasz Holecki, Karolina Sobczyk, Magdalena Syrkiewicz-Świtała, Michał Wróblewski, Katarzyna Lar: Health service as an instrument of competitive advantage building	114
Katarzyna Anna Jabłońska: Energy clusters as a tool of support of development of modern electroenergy systems	123
Ewa Jaska, Agnieszka Werenowska: The image of a listed company and its quotes	133
Urszula Kobylińska: Innovation in the public sector at the local government in Poland	142
Aleksandra Koźlak: Economic, social and environmental effects of transport congestion	153
Justyna Kujawska: Comparative analysis of accessibility to the healthcare services in Polish voivodeships	165
Renata Lisowska: Cooperation of small and medium-sized enterprises in the region – stimulants and barriers	175
Piotr Lityński: Stopień i cechy zjawiska <i>urban sprawl</i> w wybranych największych polskich miastach	184
Aleksandra Majda: Strategia sukcesyjna w polskich firmach rodzinnych – analiza porównawcza	194

Arkadiusz Malkowski: Socio-economic development concepts for border regions.....	210
Aleksandra Nacewska-Twardowska: The influence of Russian sanctions on Polish trade	220
Małgorzata Niklewicz-Pijaczyńska, Małgorzata Wachowska: The degree of commercialisation of Polish inventions. Academic patents vs. business patents	231
Karolina Olejniczak: Functioning and support areas of the Swiss-Polish Co-operation Programme.....	240
Iwona Oleniuch: The role of network facilitators in the development of clusters.....	251
Dorota Pasińska: Polish beef market after the accession to the European Union	261
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Polityka rodzinna jako postulat w wyborach prezydenckich w 2015 roku.....	273
Elżbieta Pohulak-Żołądowska: Innovation in enterprises in the conditions of market economy	284
Halina Powęska: Investment in trade in border regions in Poland	297
Marcin Ratajczak: Implementation of key components of CSR concept in small and medium-sized enterprises of agribusiness from Lesser Poland	307
Ewa Rollnik-Sadowska: Barriers of labour demand in the regional dimension exemplified by the Podlasie lingerie manufacturers	318
Jarosław Ropega: Survival of small companies in Poland vs. failure warning systems.....	327
Ewa Rosiak: Changes on the Polish rapeseed market after the integration with the European Union	338
Dariusz Eligiusz Staszczak: Changes of major participants' positions in the international trade	348
Piotr Szajner: Price relationships on the Polish milk market after the accession to the European Union	359
Maciej Szczepkowski: Free trade zones in Romania in comparison to world solutions	368
Karolina Szymaniec-Mlicka: The use of resource-based view to improve the functioning of public organisations	378
Agnieszka Zalewska-Bochenko: The Białystok Urban Card as an example of an innovative tool of management of public transport within the territory of the Białystok Metropolitan Area	387
Anna Zielińska-Chmielewska, Tomasz Strózik: Assessment of the positional classification of chosen meat processing enterprises according to the state of their financial condition – a dynamic approach	397
Arkadiusz Żabiński: The function of stimulation in tax relief on the purchase of new technologies	409

Monika Fabińska

Uniwersytet Łódzki
e-mail: fabinska@uni.lodz.pl

KLASTRY W NOWEJ PERSPEKTYWIE PROGRAMOWEJ 2014–2020

CLUSTERS IN THE NEW PROGRAMMING PERSPECTIVE 2014–2020

DOI: 10.15611/pn.2015.402.08

Streszczenie: Nowa perspektywa programowa na lata 2014–2020 jest już ostatnią taką szansą na wsparcie rozwoju zarówno już funkcjonujących, jak i tworzących się struktur klastrowych poprzez doskonalenie ich systemu zarządzania, tworzenie interdyscyplinarnych konsorcjów klastrowych realizujących projekty rozwojowe oraz internacjonalizację ich działalności. Celem artykułu jest udzielenie wstępnej odpowiedzi (na bazie analizy źródeł zastanych i badań ankietowych, w ujęciu regionalnym) na pytanie, czy polskie klastry są przygotowane do absorpcji wsparcia w kolejnych latach oraz zarysowanie propozycji, jak zdiagnozowaną absorpcję można ewentualnie wzmocnić.

Słowa kluczowe: klastry, koordynator klastra, internacjonalizacja klastrów, absorpcja wsparcia, nowa perspektywa programowa 2014–2020.

Summary: The new programming perspective for 2014–2020 is the last opportunity to support the development of already existing as well as currently forming cluster structures through improving the management system of cluster structures, creation of multidisciplinary cluster consortia implementing development projects and internationalization of cluster activity. The paper aims to provide a preliminary answer (based on the analysis of existing sources and surveys conducted from the regional perspective) to the question whether Polish clusters are prepared to absorb assistance in the coming years and to outline proposals how to enhance the diagnosed absorption.

Keywords: clusters, cluster coordinator, internationalization of clusters, absorption of assistance, new programming perspective 2014–2020.

1. Wstęp

Klastry stanowią jeden z filarów innowacyjnego rozwoju społeczno-gospodarczego państw członkowskich Unii Europejskiej. I dlatego w perspektywie lat 2014–2020 – klastry będą jednym z obszarów, objętych istotnym wsparciem, w tym wspar-

ciem finansowym ze strony Komisji Europejskiej. Wsparcie to będzie realizowane na trzech poziomach: makro (kraje członkowskie, w skrócie MS, i stowarzyszone, w skrócie AC, podpisana umowa dotycząca Horyzontu 2020), mezo (krajowym) i mikro (regionalnym), dla których opracowane zostały odrębne programy finansowania przedsięwzięć, których beneficjentami są klasy.

Analiza dokumentów unijnych i krajowych wskazuje na to, że wsparcie w większym zakresie ukierunkowane będzie na zaawansowane działania podejmowane przez klasy (głównie klasy kluczowe o wysokim potencjalnie innowacyjnym i konkurencyjnym w skali regionów czy kraju), dotyczące m.in. doskonalenia zarządzania strukturami klastrowymi, realizacji interdyscyplinarnych projektów klastrowych oraz internacjonalizacji klastrow. W mniejszym zakresie wsparcie dotyczyć będzie elementarnych działań realizowanych przez zarówno już funkcjonujące, jak i tworzące się struktury klastrowe, dotyczących m.in. promocji klasteringu czy budowania strategii rozwoju klastrow, i dystrybuowane będzie przede wszystkim na szczeblu regionalnym.

W związku z tak przygotowanymi programami wsparcia rozwoju klastrow nasywa się pytanie, czy polskie klasy posiadają potencjał do jego absorpcji. Celem artykułu jest udzielenie odpowiedzi na tak sformułowane pytanie na podstawie analizy dokumentów unijnych, krajowych i regionalnych dotyczących klastrow jako beneficjentów oraz badań ankietowych w zakresie poziomu rozwoju współpracy funkcjonujących struktur klastrowych zlokalizowanych w „korytarzu łódzko-warszawskim” z sektorów: owocowo-warzywnego, farmaceutyczno-kosmetycznego, logistycznego oraz odzieżowo-włókienniczego (sektorów wpisujących się w inteligentne specjalizacje regionów, w których prowadzone były badania). Analiza wyników *desk research* i badań ankietowych pozwoli także na sformułowanie wstępnych propozycji, jak zdiagnozowaną absorpcję wsparcia polskich firm można wzmocnić.

2. Wsparcie klastrow w UE

Unia Europejska od kilku lat wspiera rozwój klastrow ze względu na ich znaczny udział w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. Nadrzędnym dokumentem wskazującym na rolę klastrow w unijnej gospodarce i zarysującym ramy wsparcia dla ich rozwoju jest Strategia Europa 2020 [European Commission 2010a]. Klasy, jako beneficjenci wsparcia, wskazani zostali w dwóch projektach przewodnich Strategii – Unii Innowacji [Komisja Europejska 2010] i Polityce Przemysłowej w Erze Globalizacji [European Commission 2010b] – w których zakres wsparcia ma obejmować rozwój klastrow innowacji i wiedzy, konkurencyjnych w skali świata i sektorowo kompatybilnych z inteligentnymi specjalizacjami regionu. Podobne wskazania znalazły się w Strategii wspierania klastrow na lata 2014–2020 [European Commission 2008] opracowanej przez DG Enterprise and Industry, która dodatkowo wskazuje na interdyscyplinarność i internacjonalizację współpracy klastrow również poza granicami UE oraz na doskonalenie poziomu zarządzania klastrami.

W Polsce, dokumentami strategicznymi dla formułowania założeń polityki klastrowej są: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego [Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2010], Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii Europa 2020 [Rzeczpospolita Polska 2011], Strategia Rozwoju Kraju 2020 [Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2012] oraz Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki [Ministerstwo Gospodarki 2013], a także projekt *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju* [KPRM 2011], i raport pt. *Kierunki i założenia polityki klastrowej w Polsce do 2020 roku* [Dzierżanowski 2012].

Dwa pierwsze dokumenty wskazują, iż wspieranie skupisk firm i przekształcanie ich w dynamicznie funkcjonujące klastry stwarza szansę na zbudowanie konkurencyjnych na skalę światową gospodarek regionalnych. Dlatego też koncentracja środków publicznych (m.in. funduszy unijnych) powinna wspierać rozwój lokalnych i regionalnych specjalizacji w ramach inicjatyw klastrowych. Konieczne jest także wypracowanie metod pozwalających na wybór tych inicjatyw klastrowych, które cechuje najwyższy potencjał innowacyjny, zarówno technologiczny, jak i nietechnologiczny (usługi), tak aby funkcjonujące klastry były zdolne do kooperacji (tworzenia sieci klastrów branżowych), internacjonalizacji i konkurencji w skali globalnej. W związku z tym konieczne jest również wsparcie szkoleniowo-doradcze kadr klastrów, a zwłaszcza ich przedstawicieli, w zakresie zarządzania powiązaniami kooperacyjnymi [Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2010; Rzeczpospolita Polska 2011].

W kolejnych trzech przytoczonych dokumentach klastry również wskazywane są jako motory rozwoju innowacyjnych gospodarek regionalnych zdolnych do konkurencji w skali globalnej.

W *Strategii Rozwoju Kraju 2020* nacisk we wspieraniu struktur klastrowych położony został na ich uniezależnienie, tj. przejście z modelu administracyjno-politycznego do modelu partycypacyjno-rynkowego [Rogut, Piasecki 2010], w którym inicjowanie, zarządzanie i finansowanie przedsięwzięć klastrowych ma charakter oddolny – prywatny [Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2012].

Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki również kładzie nacisk na inicjatywy oddalone w rozwoju klastrów, przy zapewnieniu odpowiedniej infrastruktury instytucjonalnej i ewentualnego wsparcia publicznego dla zaawansowanych przedsięwzięć klastrowych w zakresie ich internacjonalizacji lub realizacji projektów badawczych w ramach konsorcjów międzynarodowych [Ministerstwo Gospodarki 2013].

W *Długoterminowej Strategii Rozwoju Kraju* rekomendowane wsparcie ma charakter selektywny i skoncentrowane jest na wyborze kluczowych inicjatyw klastrowych dla rozwoju gospodarki poszczególnych regionów, a w konsekwencji ich wpływu na wzrost konkurencyjności gospodarki krajowej [Kancelaria Prezesa Rady Ministrów 2011].

Rola klastrów w budowaniu konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki podkreślona została także w raporcie *Kierunki i założenia polityki klastrowej w Polsce do 2020 roku*, w którym wskazane zostały dwa kierunki realizacji polityki klastrowej [Dzierżanowski 2012]:

- wsparcie koordynatorów klastrów zarówno już funkcjonujących, jak i inicjowanych,
- wsparcie wybranych klastrów kluczowych w skali kraju i regionów działających w obszarze inteligentnych specjalizacji odpowiednio krajowych i regionalnych, w tym wsparcie projektów rozwojowych realizowanych przez kluczowe klustry krajowe.

Założenia dokumentów strategicznych na poziomie zarówno Komisji Europejskiej, jak i kraju przekładają się na poszczególne programy wsparcia dedykowane klastrom. I tak, na poziomie Komisji Europejskiej o dofinansowanie na działalność klastrów będzie można ubiegać się w ramach Horyzontu 2020 i programu COSME (program UE na rzecz konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw).

Horyzont 2020 oferuje wsparcie dla klastrów w ramach pierwszego filaru – „Dokonała baza naukowa” (*Excellent Science*) – przedsięwzięcia klastrowe będą mogły uzyskać wsparcie w czwartym priorityecie – „Infrastruktura badawcza” (*Research Infrastructures*) – którego jednym z celów będzie rozwój światowej klasy infrastruktury badawczej stymulującej m.in. powstawanie innowacyjnych klastrów. W drugim filarze Horyzontu 2020 – „Lider przemysłowy” (*Industrial Leadership*) – wspierane będą projekty realizowane przez klustry działające w obszarach technologii informacyjno-komunikacyjnych, eko-innowacji, designu, nowych modeli biznesowych, i efektywnego wykorzystania zasobów [European Commission 2013].

W programie COSME realizowane są dwa działania na rzecz klastrów:

- w zakresie internacjonalizacji (COS-CLUSTER) – mające na celu zintensyfikowanie działalności klastrów na arenie międzynarodowej i globalnej oraz w ramach projektów interdyscyplinarnych, a także wsparcie tworzenia europejskiego partnerstwa klastrów w dziedzinach o znaczeniu strategicznym dla Europy, a w szczególności w celu wspierania rozwoju powstających gałęzi przemysłu [<http://ec.europa.eu/easme/en/cos-cluster-2014-3-03-cluster-go-international>];
- w zakresie udoskonalania zarządzania klastrami (COS-WP) – mające na celu zwiększenie profesjonalizmu zarządzania klastrami w UE, tak aby firmy funkcjonujące w ramach klastrów miały dostęp do wysokiej jakości usług biznesowych, przede wszystkim z zakresu internacjonalizacji, ochrony własności przemysłowej i kompleksowego zarządzania innowacjami [<http://ec.europa.eu/easme/en/cos-wp-2014-3-04-cluster-excellence-programme>].

W Polsce w latach 2014–2020 wsparcie dla klastrów realizowane będzie na dwóch poziomach: (i) krajowym i (ii) regionalnym. Na poziomie krajowym w ramach dwóch programów: *Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój* [2014] oraz *Programu Operacyjnego Polska Wschodnia* [2014]. Na poziomie regionalnym w ramach szesnastu Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO).

W PO IR wspierane będą działania podejmowane przez Kluczowe Klastry Krajowe (KKK) w dwóch obszarach: (i) projektów systemowych w zakresie wyboru KKK i opracowania i wdrożenia strategii ich rozwoju oraz systemu monitoringu klastrów w Polsce oraz (ii) projektów konkursowych w zakresie internacjonalizacji działalności KKK. Ponadto w ramach innych działań PO IR projekty KKK będą oceniane na preferencyjnych warunkach (dodatkowe punkty) [*Program Operacyjny Inteligentny Rozwój* 2014].

Beneficjentami PO PW jest pięć województw Polski Wschodniej: lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie. I program ten stanowi uzupełnienie PO IR dla działań podejmowanych przez klastry zlokalizowane we wskazanych województwach w zakresie ich rozwoju, realizacji projektów rozwojowych oraz uruchamiania spółek celowych do realizacji zadań inwestycyjnych i projektów badawczo-rozwojowych, prowadzonych do powstania nowych aktywów [*Program Operacyjny Polska Wschodnia* 2014].

W RPO wsparcie działań podejmowanych przez klastry będzie wynikała z potrzeb poszczególnych regionów i wyników przeprowadzonych konsultacji społecznych. I tak, np. w RPO dla województwa łódzkiego [Zarząd Województwa Łódzkiego 2015] klastry będą wspierane w ramach I Osi Priorytetowej – Badania, rozwój i komercjalizacja wiedzy – w zakresie promowania inwestycji klastrowych w badania i innowacje oraz rozwijania powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami B + R oraz szkolnictwem wyższym.

Podsumowując: kolejna wdrażana perspektywa 2014–2020 stanowi szansę na profesjonalny rozwój klastrów w zakresie zarówno ich zarządzania, jak i realizacji projektów rozwojowych. Dedykowana jest zarówno już funkcjonującym klastrom, jak i inicjatywom klastrowym, które wpisują się w inteligentne specjalizacje regionów i które cechuje najwyższy potencjał do innowacyjnego rozwoju i konkurencji w skali globalnej. Nowa perspektywa to jest również szansa na wsparcie interdyscyplinarnych projektów klastrowych, międzysektorowej współpracy klastrowej i internacjonalizacji ich działalności. A zatem, czy polskie klastry oraz tworzące się inicjatywy klastrowe są gotowe na absorpcję tego rodzaju wsparcia, czy wymagają podejmowania nadal elementarnych działań w zakresie ich uruchamiania i rozwoju?

3. Polskie klastry a absorpcja wsparcia w perspektywie programowej 2014–2020

Identyfikacja działań podejmowanych przez przedsiębiorstwa w ramach tworzących się oraz funkcjonujących struktur klastrowych w zakresie rozwoju współpracy przeprowadzona została w oparciu o wyniki projektu badawczego „Systemowe wsparcie procesów zarządzania w JST”¹. Badanie przeprowadzone zostało metodą

---

¹ Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet V, Działanie 5.2, Poddziałanie

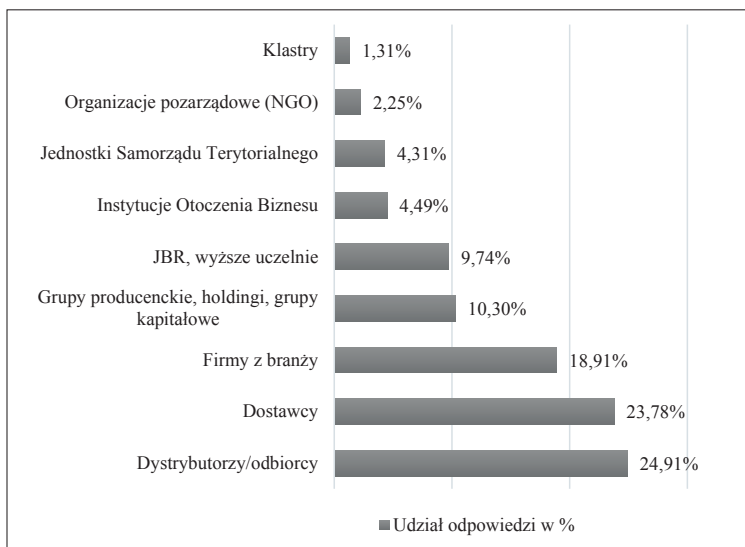
CATI na próbie 230 przedsiębiorstw działających w sektorach: owocowo-warzywnym, farmaceutyczno-kosmetycznym, logistycznym i odzieżowo-włókienniczym (sektorów wpisujących się w inteligentne specjalizacje regionów, w których prowadzone były badania), zlokalizowanych w „korytarzu łódzko-warszawskim”. W badanej populacji przedsiębiorstw współpracujących było 150 (65% próby), których wypowiedzi poddane zostały dalszej analizie. Do udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy polskie firmy są przygotowane do rozwoju „zaawansowanej” współpracy (współpracy obejmującej projekty rozwojowe, prowadzącej do internacjonalizacji ich działalności), posłużono się czterema pytaniami z kwestionariusza badania „Kształtowanie powiązań funkcjonalnych obszarów metropolitalnych Łodzi i Warszawy” z zakresu: podmiotu/-ów, przedmiotu/-ów, motywów współpracy oraz zrealizowanych i planowanych inwestycji.

Jak wynika z odpowiedzi ankietowanych firm, najczęściej współpracowały one z dystrybutorami i odbiorcami swoich produktów lub usług (odpowiedziało tak 24,91% badanych) oraz z dostawcami (odpowiedziało tak 23,78% badanych). Również istotnym partnerem były firmy z branży (odpowiedziało tak 18,91% ankietowanych). Najmniejszy odsetek badanych wskazał na współpracę w ramach tworzących się lub już funkcjonujących struktur klastrowych (rys. 1). Z analizy odpowiedzi ankietowanych wynika, iż współpraca w ramach klastrów jest sporadyczna. A co więcej, niski odsetek badanych podejmował współpracę z jednostkami B + R, instytucjami otoczenia biznesu oraz jednostkami samorządu terytorialnego, czyli podmiotami odgrywającymi istotną rolę w tworzeniu i rozwoju struktur klastrowych.

Przedmiot partnerstwa był znacząco zdywersyfikowany. Jednakże przedsiębiorcy najczęściej współpracowali z partnerami w zakresie wspólnej sprzedaży produktów oraz wejścia na nowe rynki (odpowiedziało tak 17,36% badanych), a także w zakresie wymiany wiedzy, doświadczeń informacji i szkoleń (odpowiedziało tak 15,80% badanych). W mniejszym zakresie partnerstwo podejmowane było w celu zakupu nowych technologii (odpowiedziało tak 5,70% badanych), wspólnych zakupów czynników produkcji (odpowiedziało tak 4,40% badanych) oraz wspólnego użytkowania parku maszynowego (odpowiedziało tak 3,89% badanych) (rys. 2). Biorąc pod uwagę wysoki wskaźnik odpowiedzi dotyczący podejmowania wspólnych prób ekspansji na nowe rynki, wymiany wiedzy oraz oscylujący w granicach 10% wskaźnik dotyczący partnerstwa w zakresie realizacji projektów (B + R, innowacyjnych, dofinansowywanych z Unii Europejskiej), można wskazać na pozytywną przesłankę rozwoju partnerstwa (przejścia od elementarnej współpracy – zakupu, sprzedaży, dystrybucji produktów i usług – do współpracy zaawansowanej polegającej na realizacji wspólnych projektów, wymiany wiedzy i doświadczeń).

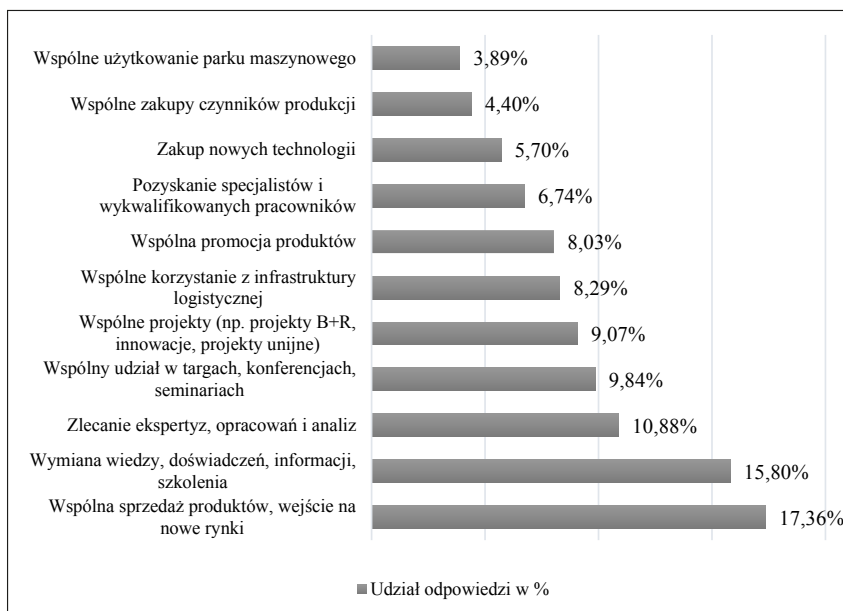

5.2.2. Liderem projektu było Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, a partnerami projektu kolejno: Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie działający przez jednostkę pozawydziałową Małopolską Szkołę Administracji Publicznej, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie. Projekt realizowany był w okresie od 1.03.2013 do 30.09.2015.

Rys. 1. Podmioty współpracy ($n = 150$)

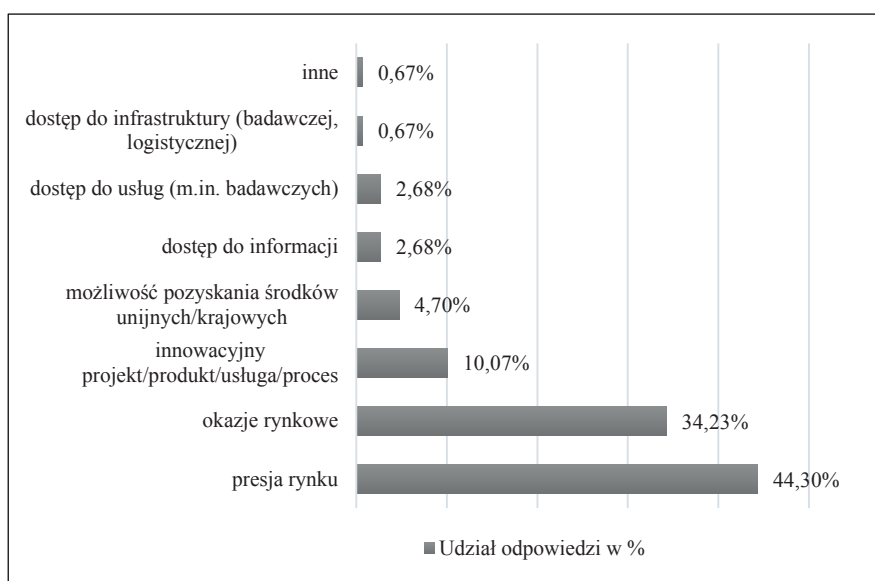
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w ramach projektu, 2014.

Rys. 2. Przedmiot współpracy ($n = 150$)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w ramach projektu, 2014.

W zakresie motywów, jakie kierowały ankietowanymi w podejmowaniu współpracy, główną determinantą była presja rynku (odpowiedziało tak 44,30% ankietowanych), następnie wskazane zostały okazje rynkowe (odpowiedziało tak 34,23% ankietowanych). W zdecydowanie mniejszym zakresie powodem nawiązywania współpracy była możliwość/chęć realizacji innowacyjnego projektu z zakresu rozwoju produktu, usługi, czy procesu (odpowiedziało tak 10,07% ankietowanych) (rys. 3). Wynikające z analizy proporcje dotyczące motywów podejmowania współpracy wskazują na to, iż przedsiębiorcy nadal w zdecydowanej większości stosują defensywne strategie rozwoju, w mniejszym zakresie próbują natomiast kreować sytuacje rynkowe.

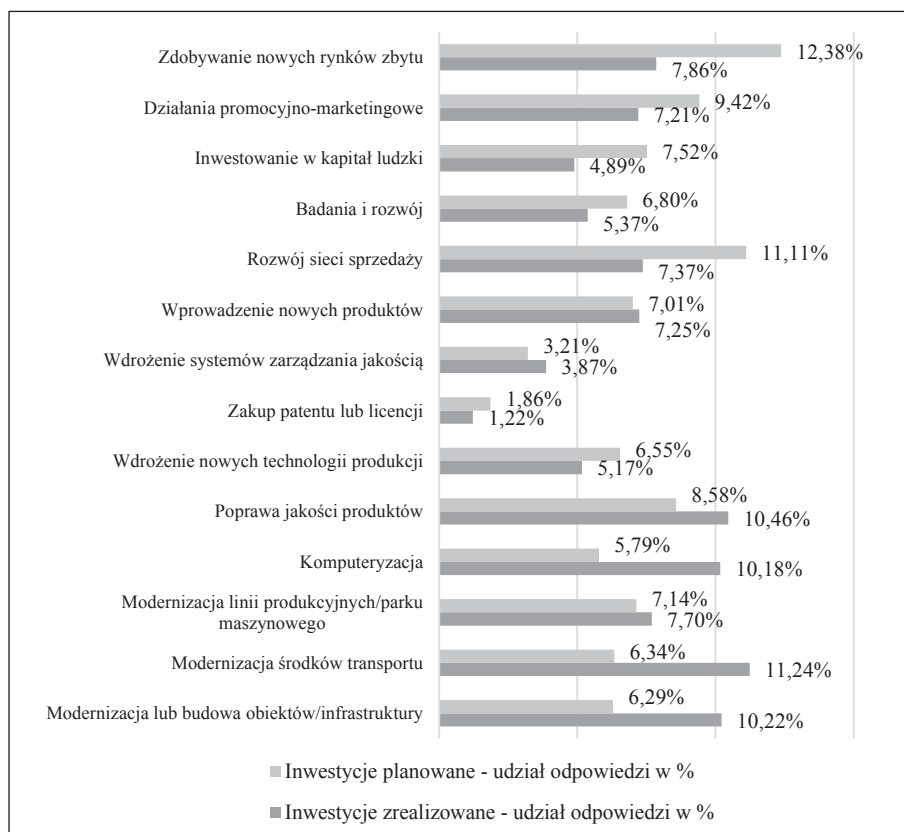

Rys. 3. Motywy współpracy ($n = 150$)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w ramach projektu, 2014.

Ostatni z analizowanych parametrów, dotyczący inwestycji zrealizowanych i planowanych, wskazuje na pewne zróżnicowanie planowanych ścieżek rozwoju w stosunku do dotychczas podejmowanych działań przez badane firmy. Z badań wynika, iż firmy inwestowały przede wszystkim w środki trwałe: (i) modernizację środków transportu (odpowiedziało tak 11,24% ankietowanych), (ii) poprawę jakości produktów (odpowiedziało tak 10,46% ankietowanych), (iii) modernizację lub budowę obiektów/infrastrukturę (odpowiedziało tak 10,22% ankietowanych) oraz (iv) komputeryzację (odpowiedziało tak 10,18% ankietowanych). Natomiast planowane inwestycje badanych firm dotyczą przede wszystkim: (i) zdobywania nowych rynków zbytu (odpowiedziało tak 12,38% ankietowanych), (ii) rozwoju sieci sprzedaży

(odpowiedziało tak 11,11% ankietowanych) oraz (iii) działań promocyjno-marketingowych (odpowiedziało tak 9,42% ankietowanych) (rys. 4). A zatem badane firmy mają odpowiednio przygotowane zaplecze, w postaci: dobrze rozwiniętych parków maszynowych, taboru samochodowego oraz systemów informatycznych, które stanowią bazę do ich dalszego ich rozwoju i ekspansji na nowe rynki. A z kolei takie założenia rozwojowe przedstawione zostały w ich planach inwestycyjnych.

Rys. 4. Zrealizowane i planowane inwestycje ($n = 150$)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych w ramach projektu, 2014.

4. Zakończenie

Wyniki badań wykazały, iż nieznaczna większość ankietowanych przedsiębiorstw podejmowała współpracę. Co więcej, w badanej próbie współpraca w ramach klastrów występowała najrzadziej. Ponadto ankietowane firmy sporadycznie współpracowały z jednostkami B + R, instytucjami otoczenia biznesu oraz jednostkami sa-

morządu terytorialnego, czyli podmiotami odgrywającymi istotną rolę w tworzeniu i rozwoju struktur klastrowych. A zatem ze względu na wskazany przez ankietowanych podmiot współpracy w kontekście wsparcia struktur klastrowych zdiagnozowana tendencja wydaje się niesprzyjająca.

Podobnie jest w przypadku motywów podejmowania współpracy. Jak wynika z odpowiedzi ankietowanych, przedsiębiorcy nadal działają operacyjnie, a nie strategicznie, zapobiegają tendencjom rynkowym, a nie kształtują sytuacje gospodarcze.

Inna perspektywa rozwoju struktur klastrowych wynika z analizy przedmiotu współpracy oraz planowanych inwestycji wskazanych przez ankietowanych. Przedsiębiorcy coraz częściej podejmują wspólne próby ekspansji na nowe rynki, wymieniają się wiedzą, informacjami i doświadczeniami, a także planują wspólne projekty rozwojowe. Można wnioskować, iż zbudowali już odpowiedni potencjał, zarówno infrastrukturalny, jak i kadrowy, a sieć kontaktów i historia współpracy pozwalają na podjęcie bardziej ryzykownych działań, tj. tworzenia innowacyjnych rozwiązań konkurencyjnych na skalę globalną.

A zatem można uznać, iż przedsiębiorcy są częściowo przygotowani do absorpcji wsparcia, zwłaszcza w kontekście współpracy w ramach projektów rozwojowych oraz internacjonalizacji podejmowanych działań. Problemowa jest natomiast kwestia podmiotów, z którymi przedsiębiorcy podejmują współpracę, tzn. ograniczenie się do najbliższego otoczenia: dystrybutorów, odbiorców, dostawców, firm z branży. Sytuacja ta może być spowodowana przede wszystkim brakiem informacji/świadomości na temat możliwości i korzyści wynikających ze współpracy w ramach klastrow, czy też związana z tzw. infrastrukturą otoczenia biznesu. W związku z tym należy kontynuować działania pozwalające przedsiębiorcom zrozumieć ideę klasteringu i włączyć się w nią. Rekomenduje się:

- kontynuację rozwijania platform i narzędzi wspierających współpracę z zastrzeżeniem ich moderacji sektorowej i bieżącej aktualizacji;
- kompleksowe wsparcie animatorów inicjatyw klastrowych, z uwzględnieniem inteligentnych specjalizacji regionalnych.

Literatura

- Dzierżanowski M., 2012, *Kierunki i założenia polityki klastrowej w Polsce do 2020 roku. Rekomendacje Grupy roboczej ds. polityki klastrowej*, PARP, Warszawa, <http://poig.parp.gov.pl/files/74/81/545/14669.pdf> (10.05.2015).
- European Commission, 2008, *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Towards world-class clusters in the European Union. Implementing the broad-based innovation strategy*, COM(2008) 652 final, Brussels.
- European Commission, 2010a, *Communication from the Commission Europe 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, COM (2010) 2020 final, Brussels.
- European Commission, 2010b, *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions,*

- An Integrated Industrial Policy for the Globalisation Era Putting Competitiveness and Sustainability at Centre Stage* {SEC(2010) 1272}{SEC(2010) 1276}, COM(2010) 614, Brussels.
- European Commission, 2013, *Council Decision of 3 December 2013 establishing the specific programme implementing Horizon 2020 – the Framework Programme for Research and Innovation (2014–2020) and repealing Decisions 2006/971/EC, 2006/972/EC, 2006/973/EC, 2006/974/EC and 2006/975/EC*, Official Journal of the European Union, http://ec.europa.eu/research/participants/portal/doc/call/h2020/common/1595115-h2020-sp-oj_en.pdf.
- Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, 2011, *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Projekt Część II, Projekt z 17 listopada 2011*, http://zds.kprm.gov.pl/sites/default/files/dsrk_2_tom_17_listopada_2011_0.pdf (10.05.2015).
- Komisja Europejska, 2010, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów Projekt przewodni strategii Europa 2020 Unia innowacji SEC(2010) 1161*, COM(2010) 546 wersja ostateczna, Bruksela.
- Ministerstwo Gospodarki, 2013, *Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”*, Załącznik do uchwały nr 7 Rady Ministrów z dnia 15 stycznia 2013, Warszawa http://www.mg.gov.pl/files/upload/20046/SIEG_PL_wersja%20ksiazkowa.pdf (10.05.2015).
- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2010, *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie Dokument przyjęty przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010*, https://www.mir.gov.pl/aktualnosci/polityka_rozwoju/Documents/KSRR_13_07_2010.pdf (10.05.2015).
- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2012, *Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo, Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 25 września 2012 roku*, http://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_rozwoju/SRK_2020/Documents/Strategia_Rozwoju_Kraju_2020.pdf (10.05.2015).
- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój*, 2014 <http://www.fundusze.uj.edu.pl/document-s/31275205/984cf17c-67cf-44dc-89d6-b636b8116707> (10.05.2015).
- Program Operacyjny Polska Wschodnia*, 2014, https://www.funduszeuropejskie.2007-2013.gov.pl/2014_2020/Documents/POPW_akcept_KE.pdf (10.05.2015).
- Rogut A., Piasecki B., 2010, *Główne kierunki polskiej innowacyjności. Podstawowe czynniki warunkujące kreowanie i powstawanie innowacji*, https://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_rozwoju/SRK/Ekspertyzy_aktualizacja_SRK__1010/Documents/glowne_kierunki_polskiej_innowacyjnosci_2010.pdf (10.05.2015).
- Rzeczpospolita Polska, 2011, *Krajowy Program Reform Europa 2020*, http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/nrp_poland_pl.pdf (10.05.2015).
- Zarząd Województwa Łódzkiego, 2015, *Wstępny projekt Szczegółowego opisu osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014–2020. Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 357/15 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 3 kwietnia 2015 r.*, <http://www.rpo.lodzkie.pl/wps/wcm/connect/e5ceb20047e1022a83de873176107eb8/SZOOOP+RPO+W%C5%81+na+lata+2014-2020.pdf?MOD=AJPERES> (10.05.2015).

Źródła internetowe

- <http://ec.europa.eu/easme/en/cos-cluster-2014-3-03-cluster-go-international> (10.05.2015).
- <http://ec.europa.eu/easme/en/cos-wp-2014-3-04-cluster-excellence-programme> (10.05.2015).